

20.Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / Бланк И. А. — К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. — 784 с.

21.Самсонова Л. И. Финансовые методы повышения капитализации компаний: автореф. дисс. ... канд. экон. наук: спец. 08.00.10 «Финансы, денежное обращение и кредит» / Л.И. Самсонова. — М., 2011. — 23 с.

22.Самсонова Л. И. Финансовые методы повышения капитализации компаний / Л. И. Самсонова // Вестник Российской экономической академии им. Г. В. Плеханова. — 2010. — №6.

Отримано 25.03.2013

УДК 657 : 004.9

В.В.МУРАВСЬКИЙ, канд. екон. наук.

Тернопільський національний економічний університет

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОБЛІКОВИХ ПРИНЦИПІВ З ПОЗИЦІЇ ТЕОРІЇ ОБЛІКУ ТА ІНФОРМАТИКИ

Досліджується можливість трансформації облікових принципів з позиції теорії обліку та інформатики. Розглядається вплив інформаційно-комунікаційних технологій на принципи обліку. Виділено якісні зміни в реалізації принципів обліку в автоматизованих інформаційних системах.

Исследуется возможность трансформации учетных принципов из позиции теории учета и информатики. Рассматривается влияние информационно коммуникационных технологий на принципы учета. Выделены качественные изменения в реализации принципов учета в автоматизированных информационных системах.

Possibility of accounting principles transformation from accounting theory and informatics position is gives. There was suggested the Influence of informatively communication technologies on principles of account. There was selected positive changes of accounting principles realization in the automated informative systems.

Ключові слова: принципи обліку, інформаційно-комунікаційні технології, автоматизація обліку.

В останні роки активно пропагується думка про розвиток інформаційного суспільства, яке визначальним чином впливає на організаційні та методичні аспекти обліку й контролю. В інформаційному суспільстві домінуюча роль відводиться інформаційній парадигмі обліку на основі використання інформаційних технологій. Проблематика застосування комп'ютерної техніки в обліково-контрольних процесах має місце в практичній та науковій діяльності фахівців з обліку й контролю. Практично в кожній дисертаційній роботі з бухгалтерської тематики досліджуються процедури автоматизованої обробки інформації. Як наслідок, на перше місце серед ресурсних компонентів економічно-соціальних процесів ставляться інформація та знання.

Значний внесок у дослідження питань впливу інформаційно-комунікаційних технологій на систему обліку і контролю здійснили такі науковці, як М. Т. Білуха [1], Ф. Ф. Бутинець [2], В. В. Євдокимов [3], С. В. Івахненко [4], Ю. А. Кузьмінський [5], Є. В. Мних [6], М. С. Пушкар [7], та інші.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій призводить до певних трансформацій в теорії, методологію та організації обліку й контролю на підприємстві. Зокрема, значного впливу зазнають принципи обліку, які виступають фундаментом облікової теорії. Принцип є основним вихідним положенням, правилом будь-якої теорії, ідеології, переконань, правил поведінки чи діяльності. Принципи обліку лежать в основі розробки конкретних обліково-контрольних процедур, закріплених в нормативних актах.

Доцільно погодитися з думкою Т.А. Бутинець, що принципи обліку і контролю не можуть залишатися в стороні від узагальнення нового методологічного матеріалу, який поставляє практика та інші науки [8, с. 19]. Наприклад, комп'ютерна техніка підсилює змістовність облікової інформації через зростання її повноти; зменшує вплив людського чинника на обліково-контрольні процеси, що забезпечує об'єктивність відображення господарських операцій; спрощує обробку даних завдяки її автоматизації.

Таким чином відбувається розширення предметного поля критеріїв, які висуваються до принципів обліку: доречності, об'єктивності й здійсненності. Логічною є думка М.С. Пушкаря, що принципи обліку збагачуються та конкретизуються внаслідок застосування їх у практичній діяльності та набуття досвіду людством [7, с. 55].

Необхідно також враховувати зауваження В.О. Осмятченка, що на відміну від вихідних положень природничих наук, принципи обліку розробляються людьми і можуть не діяти в разі зміни економічної ситуації [9, с. 41]. Принципи обліку не ліквідовуються та не замінюються на інші, оптимізуються лише способи їх використання в конкретних економічних ситуаціях на підприємстві.

Мета наукового дослідження полягає в визначенні впливу інформаційно-комунікаційних технологій на систему обліку через виділення трансформаційних тенденцій в її принципах. В основу наукової роботи покладена ідея, що застосування технологій обробки інформації приносить позитивні зміни в обліково-контрольні процеси разом з спростуванням гіпотези про консервативність теоретичних основ бухгалтерського обліку.

Найбільш суттєвою перевагою застосування комп'ютерних програм для автоматизації обліково-контрольних процесів є досягнення максимально корисної аналітичності обліку. Надмірна аналітика може виступати бар'єром своєчасності обліку унаслідок його складності та інформаційної перенасиченості. Проте таке зауваження дещо нівелюється в умовах зменшення трудомісткості автоматизованого обліку. Тому максимальна аналітика в умовах автоматизації зменшує ентропію інформації в прийнятті ефективних управлінських рішень.

Завдяки зростанню рівня аналітики облік, наприклад, витрат можна одночасно вести за різними ознаками групування – за елементами, видами, статтями калькуляції, центрами відповідальності, способами оцінки, що в кінцевому результаті дає можливість значно впливати на фінансовий результат діяльності господарюючого суб'єкта. В такому випадку принцип історичної (фактичної) собівартості значно розширює свої межі. Не дивлячись на пріоритетність оцінки активів й пасивів з позиції їх придбання чи створення, все більшої популярності набуває одночасне автоматизоване визначення ринкової чи прогнозної вартості. Вибір між теперішньою та майбутньою оцінкою може суттєво впливати на результат фінансово-господарської діяльності підприємства.

Оцінка в умовах суспільства оптимізації уже давно не може обмежуватися лише єдиною грошовою одиницею. Комп'ютерні програми для автоматизації обліку, дещо порушуючи правило єдиного грошового вимірника, дають змогу паралельно відображати господарські операції в різних валютах (з урахуванням курсових різниць). Оперативне визначення курсових різниць можна автоматизовано здійснювати щоденно через отримання інформації про курси валют з глобальної мережі. А відображення звітних показників діяльності підприємства в декількох національних валютах забезпечує більшу доступність та зрозумілість звітності для іноземних користувачів.

Застосування комп'ютерно-комунікаційної техніки сприяє підвищенню рівня контролю за оцінкою активів і пасивів підприємства, що забезпечується принципом обачності. Пристрої автоматичної фіксації параметрів господарських операцій запобігають впливу людського чинника на завищення чи заниження реальної вартості об'єктів обліку. Оперативне передавання первинної інформації фахівцям обліку й управління вищих рівнів ієрархії унеможливує фальсифікації з оцінкою господарських операцій на місцях їх виникнення. Також, отримуючи з глобальної мережі інформацію про активи і пасиви різних підприємств, можливо достовірно оцінювати власні господарські операції за методом аналогії. Аналогічні об'єкти обліку повинні вартувати однаково на різ-

них підприємствах за ідентичних умов діяльності та інших організаційних чинників.

Схожий вплив інформаційно-комунікаційних технологій й на принцип повноти висвітлення. Технічні пристрої дають змогу фіксувати усі без винятку факти господарської діяльності. Автоматично ідентифіковані та зафіксовані господарські операції не підлягають коригуванню працівниками, що значно підсилює контрольованість та збільшує інформаційну наповненість системи обліку на підприємстві.

Однією з функціональних можливостей сучасних програмних продуктів для обліку є підтримка формування баз даних, в яких накопичується обліково-контрольна інформація про минулі факти господарської діяльності. Застосування баз даних із дотриманням принципів послідовності та безперервності сприяє виробленню управлінських рішень на майбутнє. На основі минулого досвіду й знань, отриманих із системи обліку, можливо автоматизовано формувати тренди майбутнього розвитку підприємства. Автоматизовані інформаційні бази можуть використовуватися як архіви даних, до яких з використанням інформаційно-комунікаційних технологій може бути наданий доступ працівників у зручний спосіб та час.

Фахівці з обліку й контролю можуть перебувати на значній території віддаленості від місця здійснення господарської діяльності. Принцип автономності в умовах суспільства оптимізації реалізується через можливість дистанційного управління підприємством. Комп'ютерні програми сконфігуровані таким чином, щоб вести облік окремо за структурними підрозділами підприємства, його філіями та віддаленими службами з подальшою консолідацією підсумкових показників діяльності. Власники та засновники можуть знаходитися в іншому населеному пункті чи країні й отримувати повні та достовірні облікові дані про фінансово-господарський стан підприємства.

Визначення економічного стану суб'єкта господарювання відбувається через реалізацію принципу нарахування та відповідності доходів і витрат. Застосування комп'ютерно-комунікаційної техніки підвищує оперативність визначення фінансового результату ще до завершення звітного періоду. Завдяки оперативному розрахунку прибутку (збитку) після реалізації кожної господарської операції можна визначати ефективність діяльності підприємства і оперативно коригувати її у разі виявлення негативних тенденцій. Таким чином, до завершення поточної господарської операції можна прогнозувати її вплив на фінансово-господарський стан підприємства.

Автоматизоване формування показників діяльності господарюючого суб'єкта у довільний момент часу впливає й на принцип періодичності. Звітні форми можуть видаватися не лише в рамках регламентованого періоду, але й за бажанням користувачів. Посеред звітнього періоду доступною є можливість формувати фінансові та управлінські звіти за потребою фахівців з обліку й управління. Звітність втрачає часову прив'язаність, що значно підвищує оперативність прийняття управлінських рішень з метою попередження негативних наслідків фінансово-господарської діяльності підприємства.

Досить часто, для внутрішніх цілей підприємства, виникає необхідність, виходити за рамки чинного законодавства при інтерпретації обліково-контрольної інформації. Керівництво підприємства зацікавлене в діяльності поза правовим полем з метою зменшення оподаткування, уникнення штрафів та юридичних санкцій тощо. Сучасні програмні продукти дають змогу вести паралельно облік не лише легальної й «тіньової» діяльності, але дотримуватися нормативно-правових актів різних країн й організацій на основі єдиної первинної інформації про господарські операції підприємства. Проте, й до застосування комп'ютерної техніки підприємства вдавалися до практики «подвійної бухгалтерії». Таким чином, застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в обліку не призводить до суттєвих змін принципу превалювання сутності над юридичною формою.

Отже, вплив комп'ютерно-комунікаційної техніки на бухгалтерські принципи доцільно досліджувати у напрямках підвищення рівня контролю за господарськими операціями, зростання достовірності та оперативності обліку, сприяння уніфікації й стандартизації облікової системи, максимізації аналітики, забезпечення зручності в отриманні інформації (таблиця). Якщо з позиції теорії обліку жодних змін в облікових принципах не відбувається, то з погляду інформатики змінюються способи їх застосування в практичній сфері. Здійснюється оптимізація інформаційних процесів через підвищення контрольованості, достовірності, аналітичності, уніфікації, стандартизації й оперативності обліку в суб'єктах господарювання.

Трансформація принципів обліку призводить до відповідних змін в його предметі та об'єктах, методичних прийомах, функціях і т.д., що потребує подальших наукових дослідженнях у напрямку впливу інформаційно-комунікаційних технологій на теоретичні та методичні аспекти обліку.

Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на принципи обліку

Принцип обліку	Вплив інформаційно-комунікаційних технологій					
	підвищення контролю	зростання достовірності обліку	збільшення об'єктивності обліку	сприяння уніфікації й стандартизації	максимізація аналітики	забезпечення доступності і зручності в отриманні інформації
Обачність	+	+	-	-	-	-
Повне висвітлення	+	+	-	-	+	-
Автономність	-	-	-	-	-	+
Послідовність	-	+	-	-	-	-
Безперервність	-	+	-	-	-	-
Нарахування та відповідність доходів і витрат	+	+	+	-	+	-
Превалювання сутності над формою	-	-	-	-	-	+
Історична (фактична) собівартість	-	+	-	-	+	-
Єдиний грошовий вимірник	-	-	-	+	-	+
Періодичність	-	-	+	+	-	+

1. Білуха М. Теоретичні та методологічні аспекти електронного обліку господарської діяльності / М. Білуха, Т. Микитенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 12. – С.15-24.

2. Бутинець Ф.Ф. Альфа і омега бухгалтерського обліку або моя болісна не словідь / Ф.Ф. Бутинець. – Житомир: ПП «Руга», 2007. – 328 с.

3. Євдокимов В.В. Адаптивна модель інтеграції система бухгалтерського обліку / В.В. Євдокимов. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 516 с.

4. Івахненко С.В. Фінансовий контролінг: методи та інформаційні технології / С.В. Івахненко, О. В. Мелих. – К.: «Знання», 2009. – 319 с.

5. Кузьминский А.Н. Хозяйственный учет на базе Микро-ЭВМ / А.Н. Кузьминский, Ж.Б. Бонев, В.И. Смоленинов. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 255 с.

6. Мних С. Концепція побудови комп'ютерної інформаційної системи обліку діяльності корпорацій / С. Мних, О. Брадул // Бухгалтерський облік і аудит. – 2008. – № 4. – С. 41-45.

7.Пушкар М.С. Метатеорія обліку або якою повинна стати теорія / М.С. Пушкар. – Тернопіль: Карт-бланш, 2007. – 359 с.

8.Бутинець Т.А. Принципи господарського контролю: суперечності поглядів / Т.А. Бутинець // Вісник Житомир. держ. технолог. ун-ту. – Житомир: ЖДТУ. – 2009. – №1 (47). – С. 18-26.

9.Осмятченко В.О. Критична оцінка принципів бухгалтерського обліку в умовах функціонування комп'ютеризованих систем / В.О. Осмятченко // Вісник Нац. ун-ту водно-го господарства та природокористування. – 2008. – Вип. 4 (44). – Ч. 2. – С. 357-362.

Отримано 25.03.2013

УДК 004.9 : 339.15 : 519.24

О.Б.ЛИТВИНОВА

*Обласний комунальний вищий навчальний заклад
«Інститут підприємництва «Стратегія», м. Жовті Води*

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОГНОЗУВАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ МЕТОДОМ ГАРМОНІЧНОГО АНАЛІЗУ (ФУР'Є - АПРОКСИМАЦІЯ)

Розглядається застосування методу гармонічного аналізу для прогнозування величини виручки торгових підприємств, що реалізують сезонну продукцію, з використанням інформаційних технологій.

Рассматривается применение метода гармонического анализа для прогнозирования величины выручки торговых предприятий, которые реализуют сезонную продукцию, с использованием информационных технологий.

Application of method of harmonic analysis for prognostication of size of profit yield of point-of-sale enterprises which will realize seasonal products, with the use of information technologies.

Ключові слова: прогнозування, прогнозна модель, метод гармонічного аналізу, часовий ряд, апроксимація, гармоніка, інформаційні технології.

В умовах розвитку сучасного суспільства інформаційні технології глибоко проникають у життя людей. Вони дуже швидко перетворилися на життєво важливий стимул розвитку не тільки світової економіки, а й інших сфер людської діяльності [4].

Займаючись будь-яким видом бізнесу ми повинні планувати свою діяльність на майбутній період. При складанні як короткострокових, так і довгострокових планів виникає необхідність прогнозувати майбутні значення таких важливих показників, як, наприклад, об'єм продажів, ставки процентів, витрати та ін. Функціонування підприємства в ринкових умовах потребує вдосконалення прогнозування фінансово-економічних показників діяльності підприємства для того, щоб прогнози, які розробляються, були всебічно обґрунтованими та представляли собою надійний інструмент у прийнятті управлінських рішень, а також відповідали вимогам сучасної світової економічної практики [8].